

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de erroribus Pelagianorum, de Gratia, de
Iustificatione & Merito, de Virtutibus Theologicis, & quatuor Cardinalibus,
ac de ineffabili mysterio Incarnationis

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. III. Solvuntur objectiones,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77342](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77342)

9. Respondent Sectarij, Ecclesiam vocari ab Apostolo columnam & firmamentum veritatis, quia est fida custos verbi Dei, quod errare nequit.

Sed contra primò, non est proprium columnæ, sed arcæ, custodire, unde juxta hanc expositionem, debuisset Apostolus Ecclesiam arcam potius quam columnam appellare. Secundo, juxta eandem explicationem, Judæi infensissimi Christianæ Religionis hostes, deberent dici columnæ & firmamenta veritatis, quandoquidem verus testamentum, quod pariter verbum Dei continet, diligenter custodiunt.

10. Probatur secundò conclusio ex Cypriano libro de unitate Ecclesiæ, cap. 5, ubi sic ait: *Adulterari non potest sponsa Christi, incorrupta est & pudica: At si erraret culpabiliter in fide, eo ipso deficeret à suo sponso, & fieret adultera, ut constat: Ergo in hæresim, vel errorem culpabilem, incidere nequit.*

11. Probatur tertio: Si Ecclesia universalis culpabiliter erraret in fide, talis error in Christum & Spiritum Sanctum redundaret: Consequens non debet admitti: Ergo nec Antecedens. Sequela Majoris probatur: Christus est caput Ecclesiæ, & Spiritus Sanctus ejus cor, ut docet S. Thomas 3. p. quæst. 8, art. 1. ad 3. his verbis: *Caput habet manifestam eminentiam respectu cæterorum exteriorum membrorum, sed cor habet quandam influentiam occultam, & ideo cordi comparatur Spiritus Sanctus, qui invisibiliter Ecclesiam vivificat & unit, capiti autem comparatur ipse Christus, secundum visibilem naturam, secundum quam homo hominibus præfertur.* Atqui naturali lumine constat, defectus actionum internarum corporis, tribui capiti & cordi: Ergo si Ecclesia universalis culpabiliter erraret in fide, talis error in Christum & Spiritum Sanctum redundaret.

12. Dices, Christus est caput, & Spiritus Sanctus cor cujuslibet fidelis, & tamen error illius in fide, nullo modo in eos redundat: Ergo nec error totius Ecclesiæ in Christum & Spiritum Sanctum redundaret.

Sed nego consequentiam & paritatem: disparitas est, quia fidelis particularis potest definire esse membrum ipsius Christi & Ecclesiæ, per errorem culpabilem: at verò Ecclesia, supposita Christi promissione quæ habetur Osee 2. *Desponsabo te mihi in fide in sempiternum*, definire non potest esse corpus mysticum illius.

13. Dico secundò, Ecclesia non potest errare in rebus fidei, nequidem per ignorantiam invincibilem & inculpabilem.

Hæc conclusio sequitur ex dictis in priori, quæ non tantum excludunt ab Ecclesia errorem culpabilem, sed etiam inculpabilem. Nam alioquin portæ inferi adversus eam prævalerent, & illa non esset columna & firmamentum veritatis, si posset decipi credendo falsum, etiam per errorem invincibilem; neque enim tunc veritatem, sed errorem fulciret. Neque haberet infallibilem & perpetuam Christi & Spiritus Sancti assistentiam, quæ doceatur omnem veritatem, ut dicitur Matth. 25. & Joan. 14. Sed potius talis error in Christum & Spiritum Sanctum redundaret, ut ex suprà dictis pater.

Addo quod, si Ecclesia Christi posset errare credendo aliquid falsum, tanquam fide certum, etiam per ignorantiam invincibilem, tota vel ferè tota ejus fides dubia redderetur, quia in plurimis dubitare posset, & formidare, ne fortè per

Tom. IV.

A ignorantiam decipiatur: quæ ratio in ijs omnibus locum habet, quorum ultima resolutio creditilitatis sit ad traditionem & consensum generalem Ecclesiæ.

§. III.

Solvuntur objectiones.

Obijciunt in primis hæretici: Ecclesia in Scripturis & SS. Patribus sæpe lunæ comparatur: Ergo sicut luna à claritate deficit, & eclypsim patitur, ita & Ecclesia potest à fide deficere, & incidere in errorem.

14. Respondeo Ecclesiam non in eo similem lunæ dici in Scriptura & SS. Patribus, quòd sicut luna deficiat, sed potissimum in istis tribus. Primò quia sicut luna initio mensis exigua est, ac deinde paulatim crescit, donec plena & perfecta sit; ita Ecclesia in principio sui ortus, exiguum terræ partem occupabat, sed postea ita crevit, ut tandem toto terrarum orbe diffusa sit. Sic Augustinus in Psalmum 103, circa illum versiculum, *Fecit lunam in tempora*. Secundo, quia sicut luna accipit lumen corporale à Sole, ita Ecclesia accipit lumen fidei & sanctitatis à Christo. Ita etiam Augustinus in Psalm. 10. *Luna (inquit) intelligitur Ecclesia, quòd suum lumen non habeat, sed ab unigenito Dei Filio, qui multis locis in Sanctis Scripturis allegorice Sol appellatus est, illustratur.* Et Philo

Episcopus Carpatius in Cantica Canticorum: *Luna comparatur Ecclesia, propterea quòd quidquid habet divini luminis, id à justitia Sole illo immobili atque divino accipit.* Tertiò, quia sicut luna mutationi obnoxia est, ita & Ecclesia in hac vita; interdum enim fruitur pace, interdum persecutiones patitur, nunquam tamen deficit: Ecclesia (inquit Ambrosius) *tempora sua habet persecutionis & pacis, nam videtur sicut luna deficere, sed non deficit: obumbrari potest, deficere non potest.* In ijs ergo consistit similitudo inter Ecclesiam & lunam, non verò in defectione, nam

15. Ecclesia in fide semper firma, stabilis, ac immobilis est, & hac in parte, non lunæ, sed Soli assimilatur, juxta illud Prophetæ Psal. 88. *Thronus tuus sicut Sol in conspectu meo, & sic luna perfecta in æternum, & testis in celo fidelis.* Quæ verba constat intelligi de Ecclesia, in qua propriè Christus regnare, & solium suum constituere dicitur. Comparatur autem primò Ecclesia Soli, quia in se veri Solis imaginem in claritate & immutabilitate repræsentat. Secundo Lunæ, quia etsi vicissitudines multas patiatur, & interdum persecutionum nubibus tota obscurari videatur, semper tamen radijs Solis illustratur; imò cum lux ejus non amplius conspicua est hominibus, ipsi Soli proximior est, subindeque magis ab eo illuminatur. Tertiò comparatur Iridi, quam, per

16. *testem in celo fidelem*, Prophetæ intelligit, quippe quæ fideliter non amplius per aquas futurum diluvium annuntiat. Iridi, inquam, comparatur Ecclesia, propter maximam suorum membrorum varietatem, quæ per diversos Iridis colores adumbratur, vel, ut alij volunt, ob varias dignitates, variaque officia, à Christo cum in cælum conscenderet illi concessa.

Obijciunt secundò: Ecclesia olim sæpe defecit à fide: Ergo modò etiam potest in fide deficere, sive errare. Consequentia patet ob paritatem rationis: Antecedens verò probatur primò. Initio mundi in solis Adamo & Eva Ecclesia tota consistebat, & tamen uterque fidem amisit, & à Deo

K k. iij

apostatavit, ut docent Ambrosius in libro de Paradiso cap. 6. Augustinus in Enchiridio cap. 45. & Prosper libro de gratia Dei contra Collatorem: Ergo &c. Secundo tempore Moyses Ecclesia à Deo apostatavit, quando Aaron cum toto populo adoravit vitulum, ut habetur Exodi 32. Tertiò tempore Eliæ Ecclesia visibilis defecerat, utpote cum ex una parte nullus remanserit fidelis, nisi solus Elias, ut ipsemet conqueritur 3. Regum 9. Ex alia verò parte Ecclesia, cum sit congregatio, non possit in uno solo conservari. Quarto idem accidit tempore Isaïæ & Jeremiæ, quando omnes recesserunt à Deo, dicitur enim Isaïa 1. *Cognovit vos possessorem suum, & asinus præsepe domini sui, Israël autem me non cognovit.* Et Jeremiæ 2. *Omnes dereliquistis me, dicit Dominus.* Denique tempore Christi tota Synagoga cum omnibus suis ceremonijs expiravit: Ergo Ecclesia olim defecit à fide.

17. Respondeo primò, negando Antecedens, & ad primam ejus probationem de Adamo & Eva, dico tunc nondum fuisse Ecclesiam, utpote cum Ecclesia sit multitudo sive congregatio, quæ in duobus solum hominibus consistere non potest, sed tantum fuisse initium Ecclesiæ, usque ad Abel.

Ad secundam probationem de Aaron & populo Israël, nego quod Synagoga ipsa tunc defecerit, sed tantum pars ejus; nam in primis caput ejus, quod erat solus Moyses, quia Aaron nondum erat Pontifex, non erravit, neque corpus etiam ipsius Synagoga; filij enim Levi, qui erant viginti duo millia, ut habetur Numer. 8. perseverarunt in cultu veri Dei, cum Moysè, ut habetur expressè Exodi 32.

Ad tertium de Elia dico, eum non loqui de omni populo Judæorum, sed solum de illa parte quæ subiecta erat Regi Samariæ, eo siquidem tempore duo regna pertinebant ad Synagogam, alterum Juda, alterum Israël: istud erat sub Rege Samariæ, illud verò sub Rege Jerusalem: non loquitur autem Propheta de regno Jerusalem sive Juda, utpote cum tempore Eliæ regnaverint in Jerusalem optimi Reges Aza, & post eum Josaphat, sub quibus populus & Sacerdotes manifestè in vera religione perseverarunt; imò in ipso Regno Israël multi erant etiam tempore Eliæ, qui verum Deum agnoscebant; unde ei conquerenti quod derelictus esset solus, respondit Deus: *Reliqui mihi septem millia virorum in Israël, qui genua non curvaverunt ante Baal.*

Ad quartum & quintum de Isaïa & Jeremia idem dico quod de Elia, & addo cum D. Augustino, libro de unitate Ecclesiæ cap. 12. Prophetas & Apostolos interdum reprehendere universum populum, quasi nemo in eo sit bonus, cum tamen permulti sint boni.

Ad quintum dico tempore Christi Synagogam defecisse, non eo tamen sensu, quod à fide quam profitebatur antea apostataverit, sed quia tunc repudiata est cum suis ceremonijs & sacrificijs, & in ejus locum successit Ecclesia Christi.

18. Secundo, responderi potest ad objectionem, dato Antecedente principali, de Ecclesia tempore legis naturæ, & de illa quæ fuit tempore legis scriptæ, negando consequentiam & paritatem de Ecclesia Christi. Ratio disparitatis est, Primò quia Ecclesia Christi habuit promissiones de sua firmitate ac stabilitate, quam neque Ecclesia legis naturæ, neque Synagoga habuerunt, non enim de illis, sicut de Ecclesia Christi dictum est, *Por-*

ta inferi non prevalebunt adversus eam. Secundo disparitas est, quoad Synagogam, quia Ecclesia Christi est libera, Synagoga verò fuit ancilla, unde illa designatur per Saram, quæ fuit uxor Abraham; hæc per Agar, quæ fuit illius serva, ut habetur ad Galat. 4. Agar autem fuit dimissa & repudiata, sed non Sara; atque adeò similiter Synagoga debuit repudiari, non verò Ecclesia. Denique Ecclesia Christi est Catholica & universalis, non solum ratione loci, sed etiam ratione hominum salvandorum, adeò ut extralitam nemo salvari possit, unde si deficeret, nullus omnino salvaretur: At Synagoga non erat Catholica & universalis, quia extra illam poterant homines salvari, ut patet de Patriarcha Job, & de Ninivitis.

Obijciunt tertiò: Apostoli in triduo mortis si-
dem amiserunt: Sed Ecclesia tunc temporis in
Apostolis & B. Virgine tota consistebat: Ergo
tota Ecclesia tunc à fide defecit. Minor patet,
Major probatur. Primò ex eo quod Matth. 26.
Christus ipsis dixerit paulò ante passionem: *Omnes vos scandalum patiemini in hac nocte, scriptum est enim, percutiam Pastorem, & dispergentur oves gregis.* Ubi Glossa explicat particulam, *dispergentur, ab unitate fidei.* Secundo ex eo quod Christus Marci 16. exprobraverit incredulitatem eorum, quia ipsi qui viderant eum resurrexisse non crediderunt. Tertiò ex ceremonia Ecclesiæ in hebdomada sancta, quando in officio matutinali omnia luminaria extinguuntur, & tantum unum remanet accensum; plures enim dicunt ceremoniam illam ideò fieri, quod luminaria Ecclesiæ, nempe Apostoli, extincta fuerint, solà Beatà Virgine cum splendore fidei perseverante.

Respondeo negando Majorem, falsum enim
est quod in triduo mortis Christi omnes Apostoli
in fide defecerint, licet enim de aliquo ipsorum
verum sit, nempe de Thoma, de cæteris tamen
nulla ratio id convincit. Neque obstat quod
Petrus Christum negaverit, ore enim dumtaxat non verò corde ipsum negavit. Et certè
cum Christus paulò ante ipsi dixisset, *Rogavi pro te Petre, ut non deficiat fides tua*, credibile non est, eadem nocte fidem Christi defecisse in Petro, ita ut saltem in corde ejus non remanserit. Ad primam probationem in contrarium, dico verba illa Christi, *Omnes vos scandalum patiemini in hac nocte*, fuisse prædictionem peccati quod commiserunt Apostoli, fugiendo, & nimis timendo, ex occasione Dominicæ Passionis, quod non sufficit ad jacturam fidei.

Ad secundam dico illud Marci, *Exprobravi incredulitatem eorum*, non significare quod amiserint fidem, sed quod tardi fuerint ad credendum resurrectionem Christi, quod licet aliquod peccatum fuerit, non tamen infidelitatis.

Ad consuetudinem autem Ecclesiasticam extinguendi omnes cereos, præter unum, dico in primis cum Ruperto, extinctos cereos priores significare Prophetas à Judæis interemptos; cereum autem illum qui modò non exstinguitur, licet tempore Ruperti, ut ipse testatur, etiam extinguere-
tur, significare Christum. Dato tamen quod per istam candelam significetur Beata Virgo, & per alias quæ extinguuntur Apostoli, dico hac ceremoniâ significari quod Apostoli defecerint, non quidem in credendo, sed in fidei confessione. In quo sensu intelligendi sunt Patres, præsertim Augustinus, quòd dicit quod à latrone Apostoli videti sunt, quia tunc credidit, quòd ipsi defecerunt.

27. Obijciunt quartò: Post Concilium Ariminense, in quo per fraudem Arrianorum formula fidei fuerat immutata, scribit Hieronymus toto orbe Arrianorum hæresim viguisse: *Totus orbis, inquit, ingemuit, & miratus est se repente factum Arrianum*: Ergo tota Ecclesia potest à fide deficere, & labi in errorem.

22. Respondeo in Ecclesia tunc temporis fuisse quamplurimos qui non obstante Arrianorum fraude & perfidia in fide orthodoxa fortiter perstiterunt, ut Hilarius Pictaviensis, & cum eo tota Gallia, quæ ab ejus partibus maximè stabat, ut ex eo patet quod cum ab exilio reverteretur, eum tota Gallia quasi ovantem & triumphantem de hæresi complexa fuerit, & ex eo quod dicit Hieronymus Galliam, frementibus hæresibus, caruisse monstris. Item persistebat eo tempore in fide Clerus Romanus cum Papa Felice, qui in locum Liberij post ejus lapsum suffectus fuerat, multique alij qui neque Imperatoris Constantij minis, nec fraudibus Arrianorum, à vera fide unquam dimoveri potuerunt. Unde Hieronymus verbis relatis significare tantum voluit, plures tunc provincias ad Arrianorum partes, propter eminentum illud Concilium Arminense, commigrasse. De quo videri potest Baronius ad annum Christi 358.

23. Obijciunt quintò: Summus Pontifex, qui est caput Ecclesiæ, potest in fide errare: Ergo & tota Ecclesia, non enim debemus in corpore majorem quàm in capite infallibilitatem admittere, cum illud ab isto regatur.

14. Respondeo dato Antecedente, de quo infra, negando consequentiam & paritatem. Ratio verò disparitatis est, quia potest Summus Pontifex aliquid sentire & credere contra fidem, absque eo quod propterea excidat à dignitate capitis ipsius Ecclesiæ; satis enim ipsi est ad illius dignitatis conservationem, quod nihil adversis fidem doceat, quia in sentiendo & credendo se habet tantum ut persona particularis, & solum in docendo ut caput. At verò si Ecclesia, etiam præcisè in sentiendo, à fide deficeret & incideret in errorem, eo ipso defineret esse Ecclesia sive sponsa Christi, cum per fidem illi desponsetur, juxta illud Osæ 2. *Sponsabo te mihi in fide*.

25. Obijciunt ultimò: Ecclesia est libera in credendo mysteria nostræ fidei: Ergo potest nolle ea credere, subindeque à fide deficere.

26. Respondeo quod licet Ecclesia absolute, & nullà factà suppositione divinæ promissionis, sit libera in credendo tam libertate contrarietatis, quàm contradictionis; ex hypothesi tamen promissionis divinæ, est quidem libera in credendo, libertate contradictionis, non tamen contrarietatis, subindeque non potest in fide errare, cum ad hoc non sufficiat libertas contradictionis, sed requiratur insuper libertas contrarietatis. Potestque hæc solutio explicari & illustrari exemplo Christi, qui supposità suà impeccabilitate, non erat liber circa mortem sibi à Patre præceptam, libertate contrarietatis, sed duntaxat libertate contradictionis, De quo fusè in Tractatu de Incarnatione.

Disp. 21.
art. 3.

ARTICVLVS II.

Quæ sint notæ veræ Ecclesiæ, & an illæ soli Romanæ Ecclesiæ competant?

27. **T**Ria in hoc articulo præstanda sunt. Primò explicandæ sunt notæ veræ Ecclesiæ in Symbolo Nicæno his verbis expressæ: *Credo in unam, sanctam, Catholicam, & Apostolicam Ecclesiam*. Secundò ostendendum est, quatuor illas veræ Ecclesiæ notas, Romanæ convenire Ecclesiæ, illamque esse unam, Sanctam, Catholicam, & Apostolicam. Nomine verò Romanæ Ecclesiæ, non intelligimus solam fidelium societatem urbe Romanâ inclusam, ut fingunt aliqui Adversariorum, sed totam illam multitudinem hominum, qui ubique terrarum unam & eandem fidem profitentur, sub uno eodemque Pastore universali, Romano Pontifice, cui tanquam capiti Ecclesiæ, visibili Christi Vicario in terris, & legitimo Petri successori adherent. Tertium quod nobis probandum incumbit, est quatuor prædictas veræ Ecclesiæ notas, Lutheranorum & Calvinistarum sectæ minimè convenire.

§. I.

Prima nota veræ Ecclesiæ, unitas.

28. **V**eram Ecclesiam esse unam docet Scripturâ pluribus locis Cantic. 6. *Vna est amica mea, formosa mea, columba mea*. Joan. 10. *Fiet unum ovile & unus Pastor*. Ad Roman. 12. *Multi unum sumus*. Unde egregie Cyprianus lib. de unitate Ecclesiæ, cap. 3. *Ecclesia Domini luce perfusa, per orbem totum radios suos porrigit: unum tamen lumen est, quod ubique diffunditur, nec unitas corporis separatur. Ramos suos in universam terram copia ubertatis extendit; profluentes largiter rivos latius expandit: unum tamen caput, & origo una, & una mater fecunditatis successibus copiosa. Illius sætu nascimur, illius lacte nutrimur, spiritu ejus animamur. Adulterari non potest Sponsa Christi, incorrupta est & pudica, unam domum novit, unius cubiculi sanctitatem casto pudore custodit*.

29. Porro multiplex est Ecclesiæ unitas, multisque modis illa una dicitur: Primò unitate principij, nempe Dei vocantis, & Christi eam fundantis & instituentis. Quo sensu veteres Patres, potissimum Tertullianus in Apologetico cap. 39. mirantibus paganis, quod Christiani se fratres nuncuparent (quo nomine mutua inter se unitatem significabant) respondebant: *Fratres sumus, qui unum patrem Deum agnoscimus, qui unum spiritum bibimus sanctitatis, qui de uno vero ignorantia ejusdem ad unam lucem expavimus veritatis*.

30. Secundò Ecclesia dicitur una, ratione finis, nempe æternæ beatitudinis, quam omnia Ecclesiæ membra sperant. Unde ait Arnobius Apologia contra Gentes: *Fratres sumus, quia ad eandem hereditatem, nempe æternam beatitudinem aspiramus*.

31. Tertiò dicitur una, ratione unitatis mediorum, tam interiorum (qualia sunt fides, spes, & charitas) quàm exteriorum, nempe sacramentorum, sacrificij Eucharistiæ, & legis Evangelicæ. De unitate fidei dicitur ad Ephes. 4. *Donec occurramus omnes in unitatem fidei, & agnitionis Filij Dei*.

